

Bölüm 12

AİLE HEKİMLİĞİ UYGULAMASI

Serkan ÇALIŞ¹

1. AİLE HEKİMLİĞİ KAVRAMI

Birinci Basamak Sağlık Hizmeti, sağlık sorunlarının çözümü amacıyla en rahat ulaşılabilen, koruyucu, ayaktan teşhis ve tedavilerin sağlandığı, sağlık sisteminin giriş kapısı olarak tanımlanabilecek hizmetler bütünüdür. Aile Hekimliği; yaşamın tüm evrelerini kapsayan, prekonsepsiyonel bakım ve danışmanlık, doğum, bebeklik, çocukluk, ergenlik, yetişkinlik, ölüm ve ölüm sonrası yas sürecinde aile fertlerine verilen rehabilitasyon süreçlerini kapsayan, yaş ve cinsiyetten bağımsız olarak hastalıkta tanının konulup tedavi sürecinin başlatıldığı, mevcut sağlık durumunun korunmasına ve sağlıklı olma halinin devamına yönelik tedbirlerin alındığı, toplumu, aileyi ve bireyi bir bütün olarak ele alan, oluşabilecek tüm sağlık sorunlarına karşı gerekli bilgi, beceri, görgü ve tecrübeye sahip olmayı gerektirir. Aile Hekimliği; toplumun geneline yayılmış, etkin, kapsayıcı ve üst düzeyde sağlık hizmeti sunmanın öneminin anlaşılmasıyla ön plana çıkmış, dünya genelinde kabul gören bir tıp disiplini olarak birinci basamak sağlık hizmetleri sunumundaki yerini almıştır (1).

Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) 1978 yılında Alma Atada düzenlediği konferansta, sağlık hizmet sistemlerinde kalite, hakkaniyet ve maliyet etkinliği gibi sağlık göstergelerinin yükseltilmesinde Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri hekimliğinin başat rol üstlenmesinin gerekliliği ve bu hizmetlerin sunumunun Birinci Basamakta uzmanlaşmış hekimler tarafından verilmesinin önemi vurgu-

lanmıştır. DSÖ ve Dünya Aile Hekimleri Organizasyonu (World Organization of Family Doctors -WONCA) imzasının da olduğu Alma-Ata Konferansı kapanış bildirgesinde, Aile Hekimliği, bir klinik tıp uzmanlık dalı olarak kabul görmüş, tüm üye ülkelerde tıp fakültesi mezuniyeti sonrası Aile Hekimliği uzmanlık eğitiminin verilmesi karara bağlanmıştır. Aile Hekimliği uzmanlık dalı ülkemizde ilk kez 1983 yılında Tababet Uzmanlık Tüzüğü'nde yer almış ve 1985 yılından itibaren de Aile Hekimliği uzmanlık eğitimi verilmeye başlanmıştır (2).

Aile Hekimliği; birey sağlığını biyo-psiko-sosyal özelliklerini gözetmek suretiyle, bütüncül bakış açısıyla, doğumundan ölümüne kadar tüm yaşamı boyunca ele alarak, bireyin ve mensubu olduğu ailesinin sağlığını geliştiren, bireyin sağlıklı ilgili sorunlarının üstlenildiği, bireye yönelik koruyucu sağlık hizmetlerinin ve sağlık danışmanlık hizmetlerinin yine bireyin kendi seçtiği hekimi tarafından yürütüldüğü birinci basamak sağlık hizmeti sunumudur (3).

Pratik uygulamada Aile hekimi kendisine kayıtlı bireyleri tüm yönleri ile takip eden, yaşam koşullarını inceleyen, gerekli durumlarda sağlık eğitimi ve sağlık danışmanlığı veren, hastalandıkları zaman ilk başvuru noktası olan ve dolayısıyla bu kişilerin yaşadıkları coğrafi bölgeye yakın, ulaşılabilir, kronik sağlık sorunlarına bütüncül bir şekilde yaklaşan, hizmet verdiği ekibi ile hizmet sunduğu kişilerin sağlık seviyesini yükseltmek-

¹ Aile Hekimliği Uzmanı, Kırklareli Lüleburgaz Merkez 2 No'lu ASM, serkancalis48@gmail.com

na rağmen Aile Hekimliği modeli, hasta merkeziyetçiliği ve kişiye özgü tedavi yaklaşımlarıyla diğer modeller arasından sıyrılmış ve günümüz modern toplumlarında uygulanan model olmayı başarmıştır.

Aile Hekimliği modeli, uygulanan ülkeler arasında farklılıklar gösterse de, ana hatları birbirine benzerdir. Farklılıklar ülkenin ekonomisine, uygulanan sağlık sistemine ve toplumsal yapıya göre şekillenir. Özellikle gelişmiş ekonomilerde Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri sunumunda Aile Hekimliği modeli öne çıkmaktadır (15).

Ülkemiz genelinde son on yıldır uygulamada olan Aile Hekimliği modeli de, bu süreçte elde edilen deneyimler ışığında yapılan yeni düzenlemelerle, zamana ve toplum şartlarına göre yeniden şekillendirilmiştir. Yine Aile Hekimliği Uzmanlık eğitiminde de ülkeler arası farklılıklar yaşanabilmesine rağmen, verilen eğitimler disiplinin ana esaslarına bağlı kalmaktadır. Ülkemizde Aile Hekimliği Uzmanlık eğitimi klinik rotasyonlar ve saha uygulamalarıyla birlikte üç yıldır. Bu süre bazı ülkelerde, ülke şartlarına göre, tıp fakültesi eğitimi sonrası iki yıllık bir eğitim sürecini kapsayabilmektedir (16).

KAYNAKLAR

1. Dağdeviren N. Aile Hekimliği Uzmanlık Eğitim Çerçeve Programı. Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği, editor. 2013. 13 p.
2. TAHUD. Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği [Internet]. [cited 2017 Mar 26]. Available from: <http://www.tahud.org.tr/p/aile-hekimligi-nedir.html>
3. Aykır E. 2002-2012 Sağlık Politikaları ve Sağlıkta Dönüşüm. T.C. Beykent Üniversitesi; 2014.
4. Dikici M, Kartal M, Alptekin S, Çubukçu M, Ayanoglu S, Yarış F. Aile Hekimliğinde Kavramlar, Görev Tanımı ve Disiplininin Tarihçesi. Türkiye Klin J Med Sci. 2006;(27):412-8.
5. Akdağ R. Aile Hekimliği Türkiye Modeli. Ankara: Sağlık Bakanlığı Yayınları; 2004. 143 p.
6. Sağlık Bakanlığı. Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği Resmi Gazete Tarihi: 25.01.2013 Resmi Gazete Sayısı: 28539. 2013.
7. Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölge Ofisi. Avrupa'da Genel Pratisyenlik/Aile Hekimliği Rehberi [Internet]. [cited 2017 Mar 26]. Available from: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=http://ailehekimligi.gov.tr/images/stories/Word_Dokumanlari/AVRUPA-DA_GP-AH_REHBERI.doc
8. Aktürk Z, Dağdeviren N. Aile Hekimliğinin Kilometre Taşları: Milis ve Willard Raporları. İstanbul: Türkiye Aile Hekimliği Uzmanlık Derneği Yayınları; 2004.
9. Ünal P. Aile Doktorları İçin Kurs Notları. 1st ed. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı; 2004. 11-17 p.
10. Algin K, Şahin Ş, Top M. Türkiye'de Aile Hekimlerinin Mesleki Sorunları ve Çözüm Önerileri. Hacettepe Sağlık İdaresi Derg. 2004;7(3):250-74.
11. Sevgi Özcan Paycı, İlhami Ünlüoğlu. Dünyada ve Türkiye'de Aile Hekimliği [Internet]. [cited 2017 Mar 30]. Available from: <http://www.ailehekimineyapar.com/AHU-WEB/aile-dunyaaile.htm>
12. Söyleyici T. Aile Hekimliği uygulamasında Hasta Memnuniyet Düzeyi: Denizli Uygulaması. Pamukkale Üniversitesi; 2010.
13. Erkoç Y. Türkiye Sağlıkta Dönüşüm Programı Değerlendirme Raporu 2003-2011. 891st ed. Akdağ R, editor. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı; 2011.
14. Sağlık Bakanlığı. Mevzuat Bilgi Sistemi [Internet]. 2013 [cited 2017 Mar 30]. Available from: [http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.17051&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=aile he](http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.17051&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=aile%20hekimligi)
15. Ateş M. Sağlık Sistemleri. 3rd ed. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş.; 2016. 55-101 p.
16. Daştan İ, Çetinkaya V. OECD Ülkeleri ve Türkiye'nin Sağlık Sistemleri, Sağlık Harcamaları ve Sağlık Göstergeleri Karşılaştırması. Sos Güvenlik Derg. 2015;5(1):104-34.